

myös pakkotyöhön. Leibe yrittää suojautua ympäröivän todellisuuden tuottamalta kivulta ja elää pääosin omassa todellisuudessaan. Vaikka hän vaikuttaa äärimmäisen hauraalta hahmolta, hänessä riittää voimaa Semrukiin perustettavan sairaalan praktiikan hoitamiseen vanhoilla päivillään.

Jahina on sanonut romaaninsa kuvaavan Suleikan emansipaatiota, kasvamista itsenäiseksi ihmiseksi, jolla on oma tahto ja oma ääni. Tähän tietysti viittaa romaanin nimikin. Jahina on myös käyttänyt romaaninsa eränä lähtökohtina 7-vuotiaana Siperiaan perheensä kanssa karkotetun isoäitinsä elämäntarinaa. Suleikan usko luonnonhenkiin ja perinteisiin kuvataan romaanin alussa tyylikkäästi ja hienovireisesti. Suleikan jatkuva häpeä siitä, miten hän ei onnistu elämään kunniallisen tataarinaisen elämää uusissa oloissa, vaihtuu orastavaan itsevarmuuteen elää ilman perinteiden vaatimuksia. Sitä Jahina ei kuvaa, kuinka vakaumuksellinen neuvostokansalainen hänestä kasvaa tai on kasvamatta. Romaanin alkupuolella Suleikan suhde Neuvostoliittoon kuvataan kartan avulla: ”Maa, jossa Suleika asuu, on suuri. Suuri ja punainen kuin härän veri. Suleika seisoo ison, koko seinän kokoisen kartan edessä. Sille oli levinnyt jättimäinen kirkkaanpunainen läntti, joka muistuttaa tiinettä etanaa: Neuvostoliitto. Hän on jo kerran nähnyt sellaisen etanan Julbašissa, agitaatiojulisteeissa.” (s. 168.) Neuvostoliiton näkeminen suurena etanana on sekä hauska yksityiskohta että kertonee jotain

Suleikan alitajuisesta suhteesta maahansa.

Suleikan tiivis ja suojeleva suhde poikaansa Jusufiin on romaanissa avainasemassa: kun poika lopussa lähtee itsenäistä elämää kohti, Suleikan sydän on murtua, mutta samalla hän on ensimmäistä kertaa elämässään täysin yksin ja täysin itsenäinen. Ignatovin kasvaminen ihmiseksi, joka oppii rakastamaan ja tekemään myös epäitsekkeitä tekoja, ja Suleikan kasvaminen itsenäiseksi naiseksi kietoutuvat toisiaan täydentäväksi tarinaksi inhimillisyydestä poikkeusoloissa.

Jahina on tehnyt taustatutkimuksensa huolellisesti ja kuvaa uskottavasti historian tapahtumia ja miljöitä. Hänen kielensä on kaunista ja hiottua, ja sitä on myös Eran suomennos. Kiinnostavimpia ratkaisuja on se, että vaikka dialogia on romaanissa kohtuullisen paljon, etenkin Suleika puhuu vain vähän. Hänen ajatuksensa kirjoitetaan tekstiin auki ilman dialogia. Hänestä välittyy onnistuneesti kuva hiljaisena pienenä naisena, jolla on vahva sisäinen maailma.

Naisnäkökulma pakkosiirtoihin ja etniseen vähemmistöön kuuluvan naisen nostaminen romaanin päähenkilöksi ovat jotain todella uutta ja tervetullutta uudessa venäläisessä kirjallisuudessa. Vaikka kirjan kanteen painettu mahtipontinen julistus ”Parasta venäläistä nykykirjallisuutta” tuntui epäilyttävältä myyntitekstiltä, sen kanssa ei lopulta voi kuin olla samaa mieltä.

Anni Lappela

Lännettymisen innossa Venäjää vastaan

Alpo Rusi: *Yhdessä vai erikseen. Suomen ja Ruotsin turvallisuuspolitiikka tienhaarassa.* Docendo 2016, 217 sivua. ISBN 978-952-291-282-4

Tämän kirjan lukeminen on hämmentävä kokemus. Rusin sanoma selittyy menneiden vuosien tapahtumilla. Hän joutui aiheettomiin vakoiulusyitteisiin DDR:n hyväksi ja riippui vuosikausia löyhässä hirressä. Sittemmin hän on kirjoittamalla puhdistanut mainettaan ja pyrkinyt paljastamaan syyttäjänsä. Kaiken pahan alku on Venäjä ja sen avustajat.

Jälleen Rusilla on selvä sanoma. Suomen on siirryttävä lännen leiriin ja Naton jäseneksi mahdollisimman pian, koska Venäjä voi ottaa meidät haltuunsa kuten Krimin.

Rusi pitää Venäjää pahan valtakuntana, jonka ilkeyksistä Suomi on kärsinyt siitä asti, kun

se Haminan rauhassa irrotettiin ruotsalaisesta onnelasta. Rusin tavoitteena on edistää Suomen lännettymistä ja Nato-jäsenyyttä, joka hänen mielestään tapahtuisi parhaiten liittymällä yhtä aikaa Ruotsin kanssa. Siksi Suomen olisi oltava Ruotsin kanssa mahdollisimman läheisessä yhteistyössä.

Kirjoittajalta on jäänyt huomaamatta, että Suomesta kehittyi valtio juuri Venäjän turvin, ja Venäjän suojeleuksessa Suomi eli historiansa pisimmän rauhankauden. Näin ei olisi käynyt Ruotsin yhteydessä. Useassa kohdin Rusi anarkronistisesti vertaa Suomen valloitusta 1808-1809 Krimin valtaukseseen 2014.

Venäjän lisäksi kirjoittajan vihan kohteena ovat SDP ja sen poliitikot Kalevi Sorsasta alkaen. Samaan joukkoon kuuluvat myös Venäjällä toimineet suomalaiset diplomaatit. Ikävänä piirteenä on pidettävä, että monet nykyään

arvostetut tutkijat joutuvat syytettyjen penkille nuoruusvuosien vasemmistosympatioistaan - ikään kuin nuoruuden hairahdukset leimaisivat loppuelämän. Kekkonenkin on Rusille ”ryssän hännystelijä”, koska neuvotteli omin päin sota-harjoituksista ja aluevaihdosta.

Rusi on saanut historioitsijan koulutuksen, ja siksi on ihmeellistä, että kaiken Venäjää koskevan tiedon hän on poiminut läntisistä lähteistä. Hän sivuuttaa myös täysin kotimaisen Venäjä-tutkimuksen. Kotimaisia päälähteitä ovat Helsingin Sanomat, Iltasanomat ja Iltalehti. Lähteiden valinta kertoo tavoitehakuisuudesta. Venäjistä ei saa antaa tietoa, joka olisi ristiriidassa kirjoittajan oman negatiivisen Venäjä-kuvan kanssa. Kirjoittajan näkökulma on tiukasti sidottu päivänpolitiikkaan. Siksi vaihtoehtojen ja pitkien linjojen tarkastelulle ei ole uhrattu ajatuksia tai tilaa. Kirjoittajan tulkinta Mauno Koiviston ajattelusta itäsaksalaisten tiedustelulähteiden pohjalta on suorastaan pöyristyttävä. Mihin on jäänyt lähdekritiikki? Venäjän historian tutkijaa kiinnostaa sivulla 137 ilman viitettä oleva lause: ”Joka hallitsee Gotlantia, hallitsee Itämerta. – tsaari Aleksanteri I, 1808”. Mistä tämä on? En ole löytänyt ko. lausetta venäläis-ruotsalaisista dokumenttijulkaisuista.

Teoksen alussa Rusi toteaa geopolitiikan ohjaavan Venäjän laajentumista ja viittaa Halford Mackinderin sydänmaateoriaan. Tuossa yhteydessä olisi ollut syytä tarkastella venäläistä geopolitiittista keskustelua, jolloin Venäjän politiikka tulisi ymmärrettäväksi. Pahimman geopolitiittisen virheen kirjoittaja tekee hylätessään Paasikiven linjan, jonka mukaan Venäjän suhde Suomeen on ennen kaikkea sotilasstrateginen. Lisäksi ystävien piti olla lähellä ja vihollisten kaukana. Rusin mukaan Paasikiven linjan kannattajat ja Naton vastustajat ovatkin perustaneet yhteisök-

seen Suomen Geopoliittisen Seuran. Uusi tieto allekirjoittaneelle seuran jäsenelle. Olin luullut, että seuran tavoitteena on geopolitiittisen ajattelun kehittäminen, ja sen mukaisesti olen toiminut. Teoksen sivuilla 86–87 käsitellään Paasikiven toimintaa 1940, mutta johtopäätökset ovat Paasikiven perimmäisten tavoitteiden vastaisia.

Rusi tuomitsee kaiken taloudellisen toiminnan Venäjän kanssa, koska se hänen mukaansa lisää lännen riippuvuutta Venäjästä. Suomen hallituksen ympäristöön rajoittuva tarkastelu Nord Stream 2 -kaasuputkesta on väärä, koska se sivuuttaa kysymyksen, kuinka Venäjä käyttää energiaa poliittisena välineenä. Samalla perusteella Rusi tuomitsee Hanhikiven ydinvoimalaa koskevan yhteistyön Rosatomin kanssa. Suomen on myös aktiivisesti tuettava EU:n asettamia Venäjän vastaisia talouspakotteita. Tällaiset väitteet osoittavat kirjoittajan suhteellisuudentajun puutetta. Suuri ja rikas Venäjä ei todellakaan kärsi sanktioista, mutta Pietarin markkinoiden menetys tuntuu suomalaisen maitotilallisen kukkarossa ja köyhdyttää maaseutua.

Lännettymisen innossaan Rusi ei huomaa, miten hyödyllisiä Venäjän suhteet ovat Suomelle. Pietari ja Moskova ovat meitä lähellä ja tarjoavat loistavat mahdollisuudet talouden ja kulttuurin monipuoliselle kehittämisellä. Se ei myöskään olisi poissa kanssakäymisestä Ruotsin ja muun lännen kanssa.

Teoksensa lopussa Rusilla on selvä epäily Suomen ja Ruotsin puolustusyhteistyön mahdollisuuksista, vaikka hänen toivomansa hallituksenvaihdos Ruotsin seuraavien vuoden 2018 vaalien myötä tapahtuisi. Ruotsin politiikkaa sanelee kansallinen etu, samoin Venäjän. Suomen kansallinen etu on Paasikiven linjassa.

Alpo Juntunen